การให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

ชญานิษฎ์ สุระเสนา[*] ศรีสมร สุริยาศศิน[**] อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย[***]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของทักษะทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ 2) สร้างโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการสำหรับพัฒนาทักษะทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ และ 3) เปรียบเทียบผลการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือ จำนวน 1,036 คน ตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองคือนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จำนวน 24 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 12 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางแบบวัดซ้ำ

ผลการวิจัยพบว่า

1. โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทักษะทางสังคมประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ พฤติกรรมการสื่อสาร พฤติกรรมการร่วมมือ พฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม พฤติกรรมความรับผิดชอบ พฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจ พฤติกรรมความผูกพันของบุคคล และพฤติกรรมการควบคุมตนเอง มีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์สูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมมีกระบวนการให้คำปรึกษากลุ่ม 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเริ่มต้น ขั้นดำเนินการ และขั้นการยุติ

3. ทักษะทางสังคมของนักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ หลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ทักษะทางสังคมในกลุ่มทดลองที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ทักษะทางสังคม, การให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ

[*]นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2559,
E-mail: chayanij.r@nsru.ac.th

[**]รองศาสตราจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

[***]รองศาสตราจารย์ประจำ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

An Integrated Group Counseling to Develop Social Skills of Rajabhat University Students

Chayanit Surasena* **Srismorn Suriyasasin**** **Oraphun Leuboonthavatchai*****

Abstract

The purposes of this study were to 1) study the factors of social skills of Rajabhat University students, 2) design an integrated group counseling program to develop social skills of Rajabhat University students; and 3) compare the results of integrated counseling program to develop social skills of Rajabhat University students. The samples were divided into two groups. The first group used to analyze the factors of social skills consisted of 1,036 first year students from Rajabhat University Northern Group. The second group consisted of 24 first year students from Nakhon Sawan Rajabhat. A simple random sampling method was later employed to divide into an experimental group of 12 students and a control group of 12 students. The data analysis was carried out using confirmatory factor analysis and two way repeated ANOVA.

The findings of the study can be concluded as follows:

1. The confirmatory factor analysis significantly verified that model of social skills functioning of Rajabhat University students could be characterized into seven factors; namely communication behaviors, cooperation behaviors, assertion behaviors, responsibility behaviors, empathy behaviors, engagement behaviors and self-control behaviors, which congruent with the empirical data. The factor loadings of those seven factors were high at the .05 level.

2. The integrated group counseling to develop social skills consisted of three stages: Initial stage, working stage, and final stage.

3. The social skills between the experimental group which received integrated group counseling and the control group which did not received integrated group counseling measured during after counseling and follow-up periods are significantly different at the .05 level.

4. The social skills of the experimental group which received integrated group counseling measured during before counseling, after counseling, and follow-up periods are significantly different at the .05 level.

Keywords: Social skills, Integrated group counseling

* Student in Doctor of Philosophy in Counseling Psychology Program, Ramkhamhaeng University, 2016
E-mail: chayanij.r@nsru.ac.th
** Associate Professor in Faculty of Education in Ramkhamhaeng University
*** Associate Professor in Faculty of Nursing in Bangkokthoburi University

บทนำ

การพัฒนาทักษะทางสังคมเป็นกลไกหนึ่งที่ต้องพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552-2559 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนไทยอย่างรอบด้านและสมดุล สุขภาพกายใจสมบูรณ์ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 17-21) และเป็นไปทิศทางเดียวกับนโยบายการวิจัยด้านการปฏิรูปการศึกษาและการสร้างสรรค์การเรียนรู้ พ.ศ. 2555–2559 ที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับ “การพัฒนาคุณภาพคน โดยมุ่งสู่การเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาเครือข่ายพัฒนาทักษะทางสังคม” เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้คนไทยให้ปรับตัวได้ทันกับกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2555) ทักษะทางสังคมเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมที่เกิดจากกระบวนการทางสังคม (Social process) เป็นความสามารถทางสังคมเฉพาะตัวของบุคคลที่แสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้ในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มีประสิทธิภาพ ความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถปรับตัว (Bandura, 1986) จึงเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญของการปรับตัวทางสังคมและสุขภาพจิตที่บุคคลพึงแสดงออกในการอยู่ร่วมกันในสังคมเพื่อหลีกเลี่ยงหรือป้องกันความขัดแย้งกับผู้อื่น การมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลในครอบครัว ผู้อื่น และความสุขในชีวิต (Elliott, & Gresham, 2008; John, Paula, & Guetzloe, 2005: 1-8) สถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับ การขาดทักษะทักษะทางสังคมอันเกิดจากปัญหาด้านอารมณ์และพฤติกรรม รวมทั้งปัญหาสุขภาพจิต เห็นได้จากข้อมูลของสถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2557) รายงานผลสถิติตัวบ่งชี้สภาวการณ์ด้านเด็กและเยาวชน (Child Watch) รอบปี พ.ศ. 2554–2555 พบว่า กลุ่มนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา มีปัญหาทักษะทางสังคมมากที่สุด (สถาบันรามจิตติ, 2555: 7-20) สอดคล้องกับงานวิจัยในบริบทมหาวิทยาลัยราชภัฏที่พบว่า นักศึกษากลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏมีปัญหาพฤติกรรมที่เกี่ยวกับทักษะทางสังคม เห็นได้จากงานวิจัยของช่อลัดดา ขวัญเมือง (2548: 133-136) ศึกษาพบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีความเชื่อไม่สมเหตุผลและปัญหาทางอารมณ์ อยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด งานวิจัยของสมบูรณ์ ตันยะ และคนอื่น ๆ (2551: 61-65) ศึกษา พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มีคะแนนด้านการควบคุมตนเอง ด้านการเห็นใจผู้อื่น ด้านสัมพันธภาพ และด้านตัดสินใจแก้ไขปัญหาโดยเฉลี่ยต่ำสุด ประกอบกับผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา นักวิชาการด้านงานแนะแนว และผู้ปกครอง จำนวน 40 คน รวมทั้งสำรวจข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จำนวน 150 คน สรุปได้ว่า นักศึกษาประสบปัญหาด้านการสื่อสาร

การจัดการและการควบคุมอารมณ์ของตนเอง การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ความรับผิดชอบ และการให้ความร่วมมือมากที่สุด ซึ่งปัญหาดังกล่าวล้วนเป็นพฤติกรรมหนึ่งในทักษะทางสังคม

การให้คำปรึกษากลุ่ม (Group counseling) เป็นรูปแบบการให้คำปรึกษาที่นิยมใช้ในศูนย์ให้คำปรึกษาของสถานศึกษา และมีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาทักษะทางสังคม โดยเฉพาะสามารถนำมาใช้กับวัยรุ่นที่เผชิญปัญหายุ่งยากในชีวิต ปัญหาการจัดการกับอารมณ์ ปัญหาสัมพันธภาพและทักษะทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังพบว่าในปัจจุบันนิยมบูรณาการเทคนิคตามแนวคิดกลุ่มพฤติกรรมนิยม การบำบัดความคิดและพฤติกรรม ได้แก่ ทฤษฎีการบำบัดแบบพิจารณาเหตุผลอารมณ์และพฤติกรรม และทฤษฎีการบำบัดความคิด และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา โดยผสมผสานแนวคิดพฤติกรรมนิยมและแนวคิดทางปัญญา (Ross, & Cornish, 2004: 11-13; Preece, & Mellor, 2009: 87-101) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาองค์ประกอบทักษะทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ จากเอกสารงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ และแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางช่วยเหลือการพัฒนาทักษะทางสังคมของ Elliott and Gresham (2008) โดยบูรณาการจากทฤษฎีและเทคนิคของทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มที่เหมาะสมกับองค์ประกอบทักษะทางสังคม ตามรูปแบบการบูรณาการทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่ม (Theoretical integration) ให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ของมิติความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม สู่กระบวนการให้คำปรึกษา (Corey and Corey, 2005: 89-101) เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏให้สอดคล้องกับทักษะเพื่อการดำรงชีวิต อันจะช่วยยกระดับคุณภาพนักศึกษาในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และปรับตัวทางสังคมอย่างเหมาะสมต่อไป

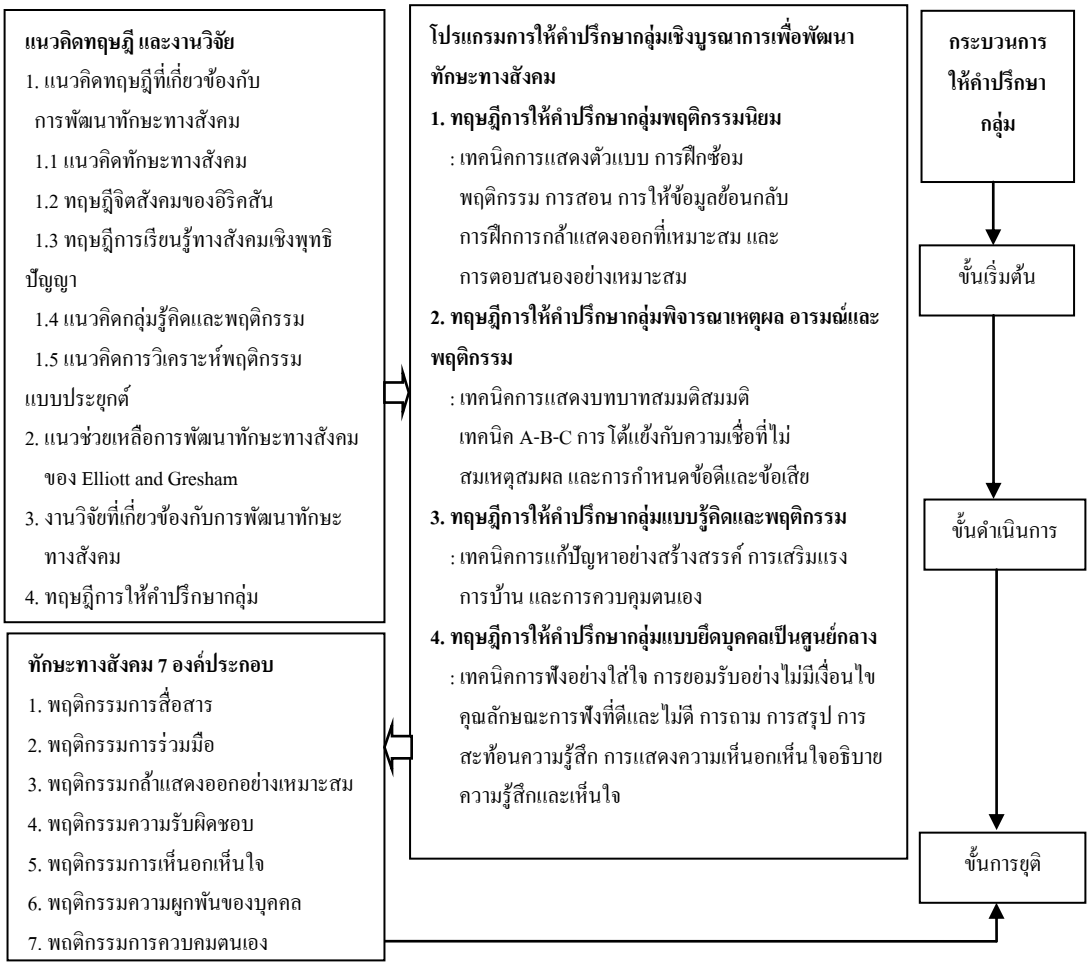
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของทักษะทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. เพื่อสร้างโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ
3. เพื่อเปรียบเทียบผลการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับทักษะทางสังคมของ Elliott and Gresham (2008: 9-10) ทฤษฎีจิตสังคมของอิริคสัน ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา แนวคิดกลุ่มรู้คิดและพฤติกรรม และแนวคิดการวิเคราะห์พฤติกรรมแบบประยุกต์ แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของทักษะทางสังคม และทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการ

พัฒนาทักษะทางสังคม ได้แก่ ทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มพิจารณาเหตุผลอารมณ์และพฤติกรรม ทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบรู้คิดและพฤติกรรม และทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง โดยผู้วิจัยได้นำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการสร้างโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของทักษะทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ภาคปกติ ปีการศึกษา 2557 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือทั้งหมด 8 แห่ง จำนวน 31,810 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 ภาคปกติ ปีการศึกษา 2557 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือ ทั้งหมด 8 แห่ง จำนวน 1,036 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามทักษะทางสังคมเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 117 ข้อ โดยผ่านผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item objective congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะมีค่าระหว่าง 0.60–1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.207–0.608 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.929

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทักษะทางสังคมฉบับสมบูรณ์ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาชั้นปี ที่ 1 ภาคปกติ ปีการศึกษา 2557 มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือ ทั้งหมด 8 แห่งได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จำนวน 1,036 คน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) ของแบบสอบถามทักษะทางสังคม ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 ขององค์ประกอบทักษะทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

ทักษะทางสังคม	b	SE	t	R^2
1. พฤติกรรมการสื่อสาร	0.85	0.05	16.25*	0.73
2. พฤติกรรมการร่วมมือ	0.99	0.04	23.15*	0.98
3. พฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม	0.88	0.04	24.73*	0.78
4. พฤติกรรมความรับผิดชอบ	0.92	0.04	22.03*	0.84
5. พฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจ	0.87	0.04	23.05*	0.75
6. พฤติกรรมความผูกพันของบุคคล	0.93	0.04	21.00*	0.87
7. พฤติกรรมการควบคุมตนเอง	1.00	0.04	25.69*	1.00
ผลการทดสอบความเหมาะสม	Chi-Square = 104.04 df = 90 p = 0.1478 GFI = 0.99 AGFI = 0.98CFI = 1.00 RMR = 0.015 RMSEA = 0.012			

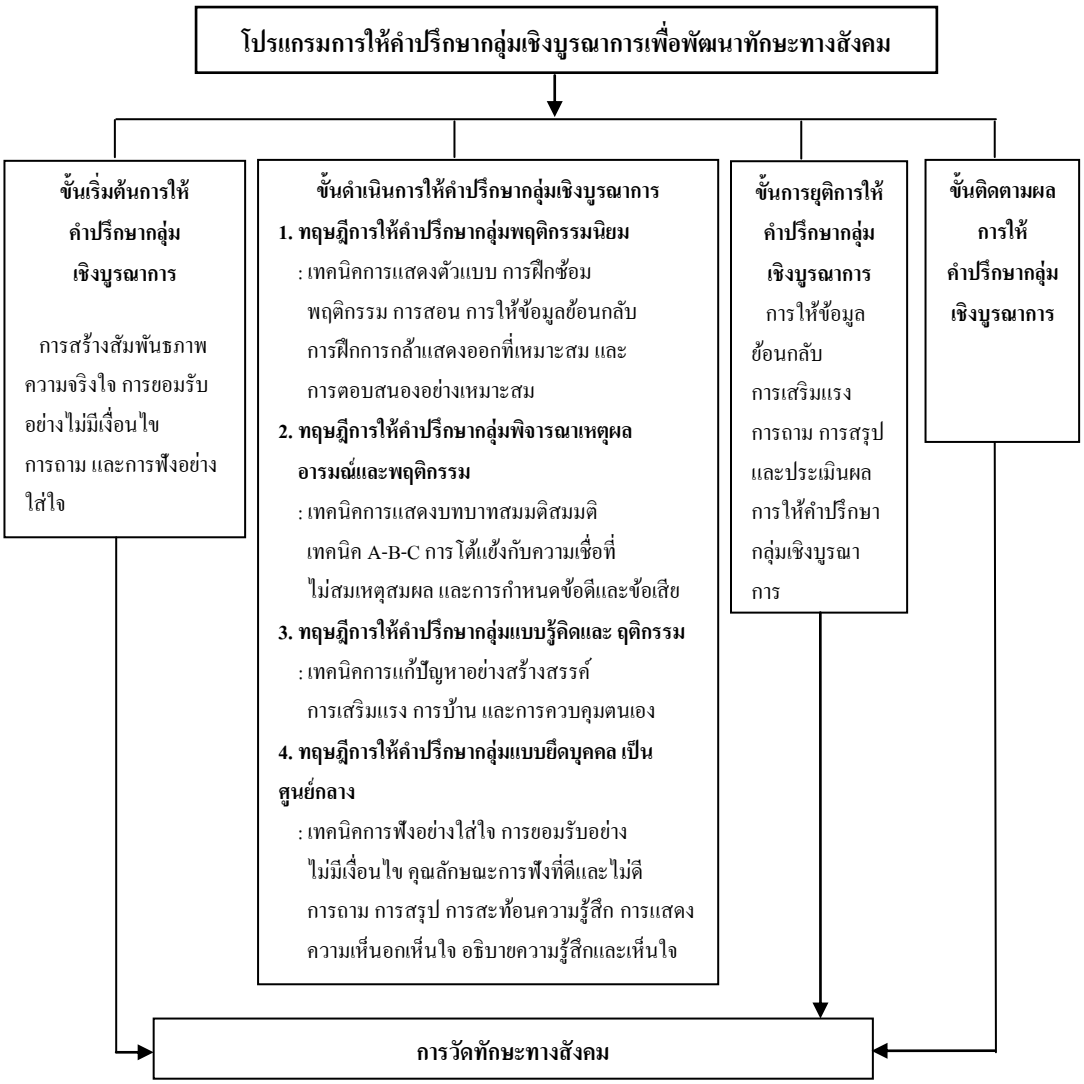
*p < .05

จากตารางที่ 1 พบว่า โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะทางสังคม มีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงว่าทักษะทางสังคมประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การสื่อสาร การร่วมมือ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ความรับผิดชอบ การเห็นอกเห็นใจ ความผูกพันของบุคคล และการควบคุมตนเองโดยที่ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ของทุกองค์ประกอบมีค่าอยู่ในเกณฑ์สูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะที่ 2 การสร้างโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งประยุกต์ใช้หลักการในการบูรณาการทฤษฎี (Theoretical integration) โดยผสมผสานทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษากลุ่มที่เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะทางสังคม ได้แก่ ทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มพิจารณาเหตุผลอารมณ์และพฤติกรรม ทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบรู้คิดและพฤติกรรม และทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักศึกษาได้อย่างเหมาะสมในแต่ละองค์ประกอบ ให้สอดคล้องตามแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมคือ แนวคิดทักษะทางสังคม ทฤษฎีจิตสังคมของอิริคสัน ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา แนวคิดกลุ่มการรู้คิดและพฤติกรรม แนวคิดการวิเคราะห์พฤติกรรมแบบ

ประยุกต์ และแนวทางช่วยเหลือการพัฒนาทักษะทางสังคมของ Elliott and Gresham (2008: 67-185) ให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ของมิติความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม นำสู่กระบวนการให้คำปรึกษากลุ่ม 3 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นเริ่มต้น ขั้นดำเนินการ และขั้นการยุติ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 1 ชั่วโมง 30 นาที รวมทั้งสิ้น 15 ครั้ง ผ่านผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าระหว่าง 0.80–1.00 ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

ระยะที่ 3 การพัฒนาทักษะทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

การทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงทดลองแบบ Randomized control-group pretest-posttest design โดยดำเนินการทดลองแบ่งเป็น 4 ระยะ คือ ก่อนการทดลอง ระยะทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ภาคปกติ ปีการศึกษา 2557 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือ ทั้งหมด 8 แห่ง จำนวน 1,036 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 ภาคปกติ ปีการศึกษา 2557 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากนักศึกษาที่มีคะแนนทักษะทางสังคมตั้งแต่เปอร์เซ็นไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 24 คน จากนั้นสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 12 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งกระบวนการให้คำปรึกษากลุ่มมี 3 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นเริ่มต้น ขั้นดำเนินการ และขั้นการยุติ โดยผ่านผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item objective congruence: IOC) มีค่าระหว่าง 0.80 – 1.00

2. แบบสอบถามทักษะทางสังคม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง โดยนำโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมกับกลุ่มทดลอง จำนวน 12 คน จำนวน 15 ครั้ง เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาที ส่วนกลุ่มควบคุม จำนวน 12 คนไม่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ โดยหลังการทดลองครั้งที่ 15 ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถามทักษะทางสังคมเป็นคะแนนหลังการทดลอง และภายหลังการทดลอง 1 เดือน ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถามทักษะทางสังคมเป็นคะแนนหลังติดตามผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

1.1 การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นในการใช้แบบแผนการวิเคราะห์ประชากรมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ และความเท่ากันของความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวแปรตาม

และตัวแปรวัดซ้ำมีค่าเท่ากัน ในการทดสอบความแปรปรวนว่าเป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ (Compound symmetry) จากการทดสอบ Mauchly's test of spericity

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบการแจกแจงแบบปกติแบบตัวแปรเดียว (Univariate normality) โดยแยกทำการตรวจสอบตัวแปรแต่ละตัว ด้วยค่าสถิติ Kolmogorov-Smirnov พบว่า ตัวแปรแต่ละตัวมีค่า p-value มากกว่า .05 แสดงว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ

1.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

ผู้วิจัยนำคะแนนทักษะทางสังคมที่ได้จากการวัดก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางแบบวัดซ้ำ (Two way repeated measures ANOVA) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางสังคมของนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Squares	F	p
ระหว่างกลุ่ม	16.072	23			
กลุ่มทดลอง-กลุ่มควบคุม	13.843	1	13.843	136.661*	.000
ความคลาดเคลื่อน	2.229	22	.101		
ภายในกลุ่ม	14.098	30.859			
ผลการวัดก่อน หลัง และติดตามผล	6.173	1.286	4.801	178.921*	.000
ปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มกับผลการวัดก่อน หลัง และติดตามผล	7.166	1.286	5.573	207.683*	.000
ความคลาดเคลื่อน	.759	28.287	.027		
รวม	30.170	53.859			

*p < .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวัดคะแนนทักษะทางสังคมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันต่อคะแนนทักษะทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (F = 207.683) แสดงว่า คะแนนที่ได้จากผลการวัดทักษะทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ จากการวัดซ้ำของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกัน

จากนั้นผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ผลเฉพาะกลุ่ม (Simple effects) โดยวิเคราะห์แยกทีละกลุ่ม ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One way repeated measures ANOVA) และเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบแบบบอนเฟอร์โรนี (Bonferroni method) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะทักษะทางสังคมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ

กลุ่ม	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Squares	F	p
กลุ่มทดลอง	ผลการวัดก่อน หลัง และติดตามผล	13.317	1.262	10.551	195.900*	.000
	ความคลาดเคลื่อน	.748	13.884	.054		
กลุ่มควบคุม	ผลการวัดก่อน หลัง และติดตามผล	.022	1.125	.019	21.106*	.000
	ความคลาดเคลื่อน	.011	12.373	.011		

*p < .05

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของกลุ่มทดลองก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (F = 195.900) และคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (F = 21.106) ดังนั้น จึงเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบแบบบอนเฟอร์โรนี ดังตารางที่ 4 และตารางที่ 5

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะทักษะทางสังคมเป็นรายคู่ในกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล ด้วยวิธีการทดสอบแบบบอนเฟอร์โรนี

ระยะเวลาการทดลอง (I)	ระยะเวลาการทดลอง (J)	ผลต่างของค่าเฉลี่ย (I –J)	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE)	p
หลังการทดลอง	ก่อนการทดลอง	1.136*	.093	.000
	ระยะติดตามผล	-.266*	.039	.000
ระยะติดตามผล	ก่อนการทดลอง	1.402*	.082	.000

*p < .05

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง และคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมระยะติดตามผล สูงกว่าก่อนการทดลองและหลังการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางสังคมเป็นรายคู่ในกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล ด้วยวิธีการทดสอบแบบบอนเฟอร์โรนี

ระยะเวลาการทดลอง (I)	ระยะเวลาการทดลอง (J)	ผลต่างของค่าเฉลี่ย (I –J)	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE)	p
หลังการทดลอง	ก่อนการทดลอง	-.028*	.003	.000
	ระยะติดตามผล	.033*	.011	.033
ระยะติดตามผล	ก่อนการทดลอง	-.060*	.011	.001

*p < .05

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมก่อนการทดลอง สูงกว่าหลังการทดลอง และคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมก่อนการทดลอง สูงกว่าระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

1. โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะทางสังคมประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ พฤติกรรมการสื่อสาร พฤติกรรมการร่วมมือ พฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม พฤติกรรมความรับผิดชอบ พฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจ พฤติกรรมความผูกพันของบุคคล และพฤติกรรมการควบคุมตนเอง มีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์สูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถวัดองค์ประกอบทักษะทางสังคมได้

2. โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม มีกระบวนการให้คำปรึกษากลุ่ม 3 ขั้นตอนคือ ขั้นเริ่มต้น ขั้นดำเนินการ และขั้นการยุติ โดยบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคของทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่ม ได้แก่ ทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มพิจารณาเหตุผลอารมณ์และพฤติกรรม ทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบรู้คิดและพฤติกรรม และทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง

3. ทักษะทางสังคมของนักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ หลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ทักษะทางสังคมในกลุ่มทดลองที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. การศึกษาองค์ประกอบของทักษะทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจากการศึกษาองค์ประกอบของทักษะทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การสื่อสาร การร่วมมือ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ความรับผิดชอบ การเห็นอกเห็นใจ ความผูกพันของบุคคล และการควบคุมตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Elliott and Gresham (2008: 9-10) และผลวิจัยของ Moore, K. W. (2004) และ Wharfe (2012: 16) ซึ่งมีแนวคิดว่าองค์ประกอบทักษะชีวิตคล้ายคลึงกัน คือการสื่อสาร การร่วมมือ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ความรับผิดชอบ การเห็นอกเห็นใจ ความผูกพันของบุคคล และการควบคุมตนเอง

2. การสร้างโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ซึ่งพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80–1.00 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้สังเคราะห์ทฤษฎีและเทคนิคที่เหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานทักษะทางสังคม ที่เน้นการให้ความรู้ ฝึกฝนและแสดงทักษะทางสังคมในสถานการณ์หลากหลาย เรียนรู้จากการสังเกตและเลียนแบบ และการเสริมแรง (Elliott & Gresham, 2008: 9-10; Dygdon, 1993) แนวคิดกลุ่มการรู้คิดและพฤติกรรม ที่เน้นเสริมสร้างให้เกิดประสบการณ์ต่าง ๆ ทางสังคม ให้เกิดการรู้คิด หรือการคิดที่เหมาะสมเพื่อการปรับตัว การยอมรับตนเองและผู้อื่นอย่างไม่มีเงื่อนไข การเปลี่ยนแปลงการอ้างเหตุและการรับรู้ที่ไม่เหมาะสม การปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางความคิด การฝึกทักษะ การควบคุมตนเอง และการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ในปัจจุบัน (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2541: 311-325; Crick, & Dodge, 1994: 71-101) และทฤษฎีจิตสังคมของอิริคสัน ที่เน้นการเปิดโอกาสให้บุคคลได้ค้นหาและเข้าใจตนเอง ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาตนเองให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น การสอนให้สามารถรักษาสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง และสามารถให้ความใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้อื่นอย่างจริงจังได้ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2549: 37-41)

3. การเปรียบเทียบผลการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการสำหรับพัฒนาทักษะทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

3.1 คะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองไม่แตกต่างกัน แต่คะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง และระยะติดตามผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยแสดงว่า การให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการมีผลต่อทักษะทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Shechtman, Friedman, Kashti, and Sharabany (2002) ศึกษาผลของการให้คำปรึกษากลุ่มที่มีต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคล กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีสัมพันธภาพสนิทสนมกับเพื่อนสมาชิกกลุ่มมากขึ้นหลังการให้คำปรึกษากลุ่ม และกลุ่มทดลองมีสัมพันธภาพสนิทสนมกับเพื่อนสมาชิกกลุ่มมากกว่ากลุ่มควบคุม

3.2 คะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของกลุ่มทดลองก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง และระยะติดตามผล สูงกว่าก่อนการทดลองและหลังการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมให้สูงขึ้น อีกทั้งยังเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้จนสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของตนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในระยะติดตามผล ทั้งนี้เพราะโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มนี้ได้ผสมผสานทฤษฎีและเทคนิคที่หลากหลาย สอดคล้องกับแนวคิดของ Elliott (2001) ที่กล่าวว่าเด็กจะเรียนรู้ทักษะทางสังคมผ่านกระบวนการสังเกตและเทคนิคที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ โดยเทคนิคพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะทางสังคมคือ การสอน การแสดงตัวแบบ การฝึกซ้อมพฤติกรรม การแก้ปัญหาทางด้านความคิด การเสริมแรง และการให้ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่ง Zaragoza, Vaughan, and McIntosh (1991: 260-275) ได้ศึกษาเรื่องการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมกลุ่มการศึกษาทดลองเป็นนักเรียน จำนวน 27 คน โดยผู้วิจัยได้บูรณาการเทคนิคการแสดงตัวแบบการสอน การแสดงบทบาทสมมติ การฝึกซ้อมพฤติกรรม และการให้ข้อมูลย้อนกลับ ผลการวิจัยพบว่า การให้คำปรึกษากลุ่มมีผลต่อการพัฒนาเด็กที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและทักษะทางสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. แบบสอบถามทักษะทางสังคมสามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการประเมินทักษะทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตัวอย่างได้ เนื่องจากแบบสอบถามมีความเที่ยงตรง

และความเชื่อมั่นในระดับสูง หากประสงค์จะนำไปใช้กับกลุ่มอื่น อาจจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนคำถามให้สอดคล้องกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

2. ผู้ที่นำโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมไปใช้ ควรเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎี และเทคนิคการให้คำปรึกษากลุ่มต่าง ๆ รวมถึงการได้รับการฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษากลุ่มมาเป็นอย่างดี ก่อนที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะทางสังคม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเพิ่มเติมแบบสอบถามทักษะทางสังคมสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น บิดามารดาหรือผู้ปกครอง และครูอาจารย์ เพื่อที่จะทำให้ผลการศึกษาครอบคลุมและรอบด้านมากขึ้น

2. ควรมีการศึกษาเชิงความสัมพันธ์ของตัวแปรอื่น ๆ กับทักษะทางสังคม เพื่อให้ทราบถึงผลลัพธ์และสาเหตุที่นำไปสู่ทักษะทางสังคม อันนำไปสู่องค์ความรู้และวิธีการพัฒนาทักษะทางสังคมที่มีความหลากหลายและเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2557). *ข้อมูลสถิติทางการศึกษา สรุปจำนวนนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ปี 2557*. สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2557, จาก http://www.mua.go.th/information/index.php

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ฉบับสรุป*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

ช่อลัดดา ขวัญเมือง. (2548). *การศึกษาและการให้คำปรึกษาเพื่อลดความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลและปัญหาทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ*. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2549). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย วัยรุ่น-วัยสูงอายุ* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สถาบันรามจิตติ. (2555). *Child Watch กับสภาวการณ์ด้านเด็กและเยาวชน ในรอบปี 2554 – 2555*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สมบูรณ์ ตันยะ, อดิศร เนาวนนท์, ธนวัฒน์ ธิติธนานันท์, จันทร์เพ็ญ แสงอรุณ, สิรินาถ จงกลกลาง, และอานุภาพ ธงภักดี. (2551). *รายงานการวิจัยเรื่องความฉลาดทางอารมณ์และพฤติกรรมเสี่ยงของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*. นครราชสีมา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2541). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

http://www.ird.sut.ac.th/irdnew/Files/Downloads/Scholarships/Budget/2557/s3.pdf.

Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social-cognitive theory*. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.

Corey, G., & Corey, M. (2006). *Groups process and practice* (7th ed.). Belmont, CA: Thomson Brooks/Cole.

Crick, N.R., & Dodge, K.A. (1994). A review and reformulation of social information-processing mechanisms in children's social adjustment. *Psychological Bulletin,* 115, 71-101.

Dygdon, J. (1993). *The culture and lifestyle appropriate social skills intervention curriculum (CLASSIC)*. Brandon, VT: Clinical Psychology Publishing.

Elliott, S.N. (2001). New directions in social skills assessment and intervention for elementary and middle school students. *Exceptionality, 9*(1&2), 19-32.

Elliott, S.N., & Gresham, F.M. (2008). *Social skill improvement system (SSIS) intervention guide*. Bloomington, MN: NCS Pearson.

John, B. H., Paula, C.E., & Guetzloe, E. (2005). The central role of teaching social skills. *Focus on Exceptional Children, 37*(8), 1-8.

Moore, K. W. (2004). *Using large group guidance to teach social skills to six-grade students.* Doctoral dissertation. The Ohio State University, Columbus, OH.

Preece, S., & Mellor, D. (2009). Learning patterns in social skills training programs: An exploratory study. *Child and Adolescent Social Work Journal, 26*, 87-101.

Ross, F., & Cornish, U. (2004). *Social skills training for adolescents with general moderate learning difficulties*. New York: Jessica Kingsley.

Shechtman, Z., Friedman, Y., Kashti, Y., & Sharabany, R. (2002). Group counseling to enhance adolescent's close friendships. *International Journal of group Psychotherapy, 52*, 537-553.

Wharfe, K. (2012). *The impact of type of schooling on social skills maturity.* Doctoral dissertation, Walden University, Minneapolis, MN.

Zaragoza, N., Vaughan, S., & McIntosh, R. (1991). Social skills interventions and children with behavior problems: A review. *Behavior Disorders, 16*, 260-275.

****